

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1945.

Andra kammaren.

Nr 2.

Måndagen den 15 januari.

Kl. 11 fm.

§ 1.

Herr **talmannen** yttrade: Innan de nu förestående valen företagas, ber jag att för kammaren få uppläsa 1 § i gällande stadga om val till riksdagens utskott:

»Val av ledamöter i utskott skall förrättas med valsedlar, å vilka före namnen utsatts partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av riksdagsmän eller för viss meningsriktning), men vilka i övrigt äro omärkta.

Namnen skola å valsedel uppföras i en följd, det ena under det andra.

Valsedlarna skola för att bliva gällande vara enkla, slutna, hoprullade och fria från överstrykningar. Sedel må ej upptaga flera, men väl färre namn än det antal personer valet avser. Där något namn å sedeln är tvetydigt, gälle den dock för övriga namn.»

§ 2.

I enlighet med kammarens därom den 11 innevarande månad fattade beslut företogos val av ledamöter i de ständiga utskotten; och anställdes först val av ledamöter i utrikesutskottet.

Därvid avlämnades 192 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Ward*,

» *Skoglund* i Doverstorp,

» *Vougt*,

» *Svensson* i Grönvik,

» *Lindqvist*,

» andre vice talmannen *Carlström*,

» *Eriksson* i Stockholm och

» *Bagge*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utrikesutskottet.

Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till skrivelse till Konungen med anmälan om samma val.

§ 3.

Anställdes val av ledamöter i konstitutionsutskottet.

Därvid avlämnades 187 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

Andra kammarens protokoll 1945. Nr 2.

herr *Hallén*,
 » *Thorell*,
 » *Fast*,
 » *Pettersson* i Norregård,
 » *Nordström* i Torsby,
 » *Mosesson*,
 » *Nilsson* i Göteborg,
 » *Nolin*,
 » *Hällgren* och
 » *Kyling*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i konstitutionsutskottet.

§ 4.

Företogs val av ledamöter i statsutskottet.

Därvid avlämnades 188 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Törnkvist*,
 » *Skoglund* i Doverstorp,
 » *Eriksson* i Stockholm,
 » *Svensson* i Grönvik,
 » *Ward*,
 » *Danielsson*,
 » *Isacsson*,
 » *Persson* i Falla,
 » *Persson* i Tidaholm,
 » *Pettersson* i Dahl,
 » *Bergström* och
 » *Andersson* i Malmö.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i statsutskottet.

§ 5.

Anställdes val av ledamöter i bevillningsutskottet.

Därvid avlämnades 172 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Lövgren*,
 » *Hagberg* i Malmö,
 » *Björklund*,
 » *Hammarlund*,
 » *Olsson* i Gävle,
 » *Sandberg*,
 » *Orgård*,
 » *Janson* i Frändesta,
 » *Falk* och
 » *Jonsson* i Skedsbygd.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i bevillningsutskottet.

§ 6.

Vid nu anställt val av ledamöter i bankoutskottet avlämnades 175 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Paulsen*,
» *Svedman*,
» *Andersson* i Munkaljungby,
» *Mattsson*,
» *Eriksson* i Sandby,
» *Johnsson* i Kastanjegården,
» *Sundberg* och
» *von Seth*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i bankoutskottet.

§ 7.

Företogs val av ledamöter i första lagutskottet.

Därvid avgåvos 176 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedannämnda personer i följande ordning:

herr *Lindqvist*,
» *Gezelius*,
» *Hedlund* i Östersund,
» *Werner*,
» *Olsson* i Mellerud,
» *Björling*,
» *Berg* och
» *Lindberg*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i första lagutskottet.

§ 8.

Anställdes val av ledamöter i andra lagutskottet.

Därvid avlämnades 169 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Olovson* i Västerås,
fröken *Andersson*,
herr *Pettersson* i Hällbacken,
» *Ryberg*,
fru *Nordgren*,
herr *Nilson* i Eskilstuna,
» *Hermansson* och
» *Cruse*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i andra lagutskottet.

§ 9.

Företogs val av ledamöter i jordbruksutskottet.

Därvid avlämnades 165 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Andersson* i Löbbo,
» *Liedberg*,
» *Andersson* i Tungalsta,
» *Gustafson* i Vimmerby,
» *Ericsson* i Sörsjön,

herr andre vice talmannen *Carlström*,

» *Mäler* och

» *Lundbom*.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i jordbruksutskottet.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 2—9 här ovan omnämnda valen.

§ 11.

Avlämnades följande propositioner, nämligen av:

herr statsrådet *Danielson* propositionerna:

nr 5, angående anslag till bestridande av vissa kostnader för utredning rörande Klingvallsåns regleringsföretag år 1939 i Malmöhus län;

nr 9, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 maj 1941 (nr 243) om rätt för arrendator att bortföra stråfoder m. m.; och

nr 11, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 16 maj 1930 (nr 138) om arbetstidens begränsning, m. m.; samt

herr statsrådet *Wigforss* propositionen, nr 12, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt.

Samtliga dessa propositioner bordlades.

§ 12.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts på rikssalen överlämnade berättelse till 1945 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit.

§ 13.

Vid nu skedd föredragning av Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 4, med förslag till ändrad lydelse av §§ 17, 21, 27 och 28 regeringsformen, m. m. hänvisades propositionen, i vad angick förslaget till lag om kvinnas behörighet att innehava statstjänst eller annat allmänt uppdrag, till behandling av lagutskott och i övrigt till konstitutionsutskottet.

Vidare föredrogs var för sig och remitterades till behandling av lagutskott följande Kungl. Maj:ts på bordet liggande propositioner:

nr 6, med förslag till lag om ändrad lydelse av 88 § växellagen, m. m.;

nr 8, med förslag till lag om ändring i strafflagen för krigsmakten, m. m.; och

nr 10, med förslag till lag om ersättning i vissa fall åt oskyldigt häktade eller dömda m. fl.

§ 14.

Föredrogs var efter annan följande på kammarens bord liggande motioner; och hänvisades därvid

till konstitutionsutskottet motionen nr 1 av herrar *Persson* i Växjö och *Severin* i Gävle;

till statsutskottet motionerna:

nr 2 av herr *Larsson* i Karlstad; och

nr 3 av herrar *Persson* i Växjö och *Severin* i Gävle;

till behandling av lagutskott motionen nr 4 av fröken *Andersson*; samt till tillfälligt utskott motionen nr 5 av herrar *Severin* i Gävle och *Persson* i Växjö.

§ 15.

Föredrogs den av herr *Skoglund* i Doverstorp vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, angående framläggande inför den nu samlade riksdagen av en redogörelse för det svenska internationella hjälparbetet.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 16.

Föredrogs den av herr *Vigelsbo* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet *Rubbestad*, i anledning av vissa brister inom den nuvarande torrlägningsverksamhetens organisation.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 17.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet riksdagens revisorers berättelse om den år 1944 av dem verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1943—30 juni 1944.

§ 18.

Föredrogs var för sig och hänvisades till bankoutskottet riksdagens år 1944 församlade revisorers berättelser

- 1:o) angående riksbanken;
- 2:o) om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning för tiden 1 juli 1943—30 juni 1944 m. m.

§ 19.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott justitieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse.

Tryckfrihetskommitténs berättelse lades till handlingarna.

§ 20.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott militieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse.

§ 21.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr **Thorell**, som anförde: Herr talman! De inskränkningar i båtturena, som för Stockholms skärgårds vidkommande skett efter trettondagshelgen, ha, såsom framgår av dagspressen, vållat svårigheter och betydande olägenheter för den av åtgärderna främst berörda befolkningen, skärgårdsborna. Indragningarna ha i regel minskat antalet turer till endast hälften, på sina håll ännu mera. Orter, som även äga fastlandsförbindelser, torde genomgående helt och hållet ha berövats sina båtförbindelser.

Interpellation.

Interpellation. (Forts.)

De från Vaxholmsbolagets sida vidtagna åtgärderna ha bl. a. medfört, att åtskilliga platser, som förut fått post varje dag, nu endast erhålla sådan ett par gånger i veckan. Affärsresor till Stockholm kunna i många fall endast med stora besvärligheter företagas och äro ytterst tidsödande.

Det är emellertid icke främst de med persontrafiken och postgången förknippade svårigheterna som utgöra det värsta problemet för befolkningen. De restriktioner, som drabbat godstransporterna, ha medfört ännu allvarligare rubbningar och skapat den största irritationen. Då det gått så långt, att mjölken på sina håll måste förvaras upp till fyra dygn, innan den, efter ofta långa och besvärliga transporter, kan avsändas med någon båtlägenhet till Stockholm, torde det vara motiverat att tala om en synnerligen otillfredsställande ordning. Många av fiskets utövare kunna nu blott sällan eller ej alls sända sina fångster med ångbåt, utan måste skicka dem avsevärda sträckor med motorbåt, transporter som bliva synnerligen oljeslukande och dyrbara. Andra kunna landvägen få fram sin fisk till Stockholm, men kommunikationsförhållandena omöjliggöra i många fall, att de nå bestämningsorten under affärstid samma dag.

Svårigheter av motsvarande art drabba transporterna av förnödenheter till skärgården. Att läkemedel och många andra oundgängliga varor först med stor tidsspilla kunna utsändas dit synes innebära ett oefterrättligt tillstånd.

Eftersom restriktionerna sägas ha vållats av bränslebrist, synes det angeläget att klarlägga, vilka möjligheter som stå till buds för fyllande av denna brist. Vad först angår vedbehovet för ifrågavarande trafik, lär detta, enligt uppgifter från olika håll i skärgården, bl. a. från Ljusterö och Ornö, kunna täckas av där befintliga upplag. Om blott inköpstillstånd skulle kunna ordnas för de erforderliga kvantiteterna, synes alltså bränslefrågan kunna lösas, vad gäller veden. Eventuellt behövlige tillskottsquantiteter borde kunna erhållas från andra håll.

Vad behovet av kol beträffar, kommer detta att ökas vid starkare isbildning i farlederna. Varken i fråga om kol eller olja torde dock så stora mängder erfordras för tryggande av tätare båtturer i skärgården, att landets bränsleförsörjning i stort kan i nämnvärd grad påverkas därav.

Då det här gäller en befolkning, som även i andra avseenden får avvåra åtskilligt av livets goda, synes det enbart innebära en gärd av rättvisa mot densamma, att den erhåller någorlunda välordnade kommunikationer. Landsbygdens avfolkning är en fråga, som på ett skrämmande sätt belyses av befolkningsutvecklingen. Skärgården hör till de områden av vårt land, som starkast beröras härav. Ungdomen beger sig i allt större skaror därifrån och torde komma att göra det i ännu högre grad, om dåliga kommunikationer under månader och kanske år skola göra levnadsbetingelserna där ute än mera besvärliga. Därest emellertid allt ordandet om åtgärder mot flykten från landsbygden icke blott skall utgöra ett tomt talesätt, synes det i särskilt hög grad vara motiverat, att skärgårdsbefolkningen får mottaga en hjälpande hand i det här behandlade avseendet.

Med anledning av det ovannämnda ber jag att till herr statsrådet Rubbestad få framställa följande frågor:

Har statsrådet uppmärksammat, att restriktionerna beträffande båtturerna i Stockholms skärgård vållat allvarliga olägenheter för dess befolkning?

Har statsrådet för avsikt att genom ordnande av ökad bränsletilldelning för denna trafik möjliggöra en förbättring i den nuvarande situationen?

Denna anhållan bordlades.

§ 22.

Herr **Svensson** i Ljungskile erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Genom meddelande från statens priskontrollnämnd nr 525 ha bestämmelser utfärdats angående normalpriser å vitkål, morötter, kålrötter och rödbetor att tillämpas från och med den 4 december 1944. *Interpellation.*

För Bohuslän, med undantag av vissa områden omkring Göteborg, är priset å morötter satt till 16 öre vid försäljning från odlare till handlande och till 27 öre vid försäljning från handlande till konsument. För rödbetor äro motsvarande priser 23 respektive 35 öre. Redan dessa inbördes relationer göra att man måste fråga sig vad slags sakkunskap vederbörande kommissioner i detta fall utnyttjat. För var och en som något sysslat med dessa odlingar torde det stå klart, att produktionskostnaderna äro större för morötter än för rödbetor. Rödbetor är en relativt säker odling, som sällan slår fel. Med morötter är det tvärtom.

I Bohuslän ha morötterna i år givit en mycket dålig skörd. Ett odlarpris av 16 öre täcker icke produktionskostnaden. Det finns emellertid icke morötter på orten i den utsträckning att dessa kunna täcka behovet. Redan när normalprisbestämmelserna utfärdades, hade man börjat importera morötter från Skåne. Då denna vara i de flesta fall måste köpas i mindre partier än hela vagnslaster, blir frakten ganska dyr. Om man under dessa förhållanden skall köpa morötter i Skåne för 15 öre och sedan betala frakt, omsättningsskatt, arbetslön och svinn samt sälja dem i minut för 27 öre, så måste resultatet bli ren förlust. Prisrelationerna emellan Skåne och Bohuslän äro lika illa avpassade som de ovan nämnda relationerna emellan morötter och rödbetor.

Vidare måste man ställa sig frågande inför den arbetsordning, som i detta fall tillämpats. Meddelandet kom ut från trycket den 2 december. Vid denna tid hade handeln med grönsaker för vinterns behov pågått länge. Det är självklart, att handlare och trädgårdsmästare ville säkra åtminstone en del av vinterbehovet, innan kölden försvårade transporter. Jag har i min hand ett kvitto, som visar att morötter köpts i parti den 11 november till ett pris av 30 öre per kg. Dessa skola nu, enligt den 2 december utfärdade bestämmelser, säljas i minut för 27 öre. En sådan anordning är uppenbart orimlig. Cirkuläret säger inte heller något om vad man tänker sig för priser längre fram. För varor, som äro så pass dyrbara och svåra att lagra, kunna uppenbarligen inte samma priser tillämpas någon längre tid.

Såsom saken ter sig från Bohusläns synpunkt, torde den även te sig för stora delar av riket i övrigt. Det finnes därför enligt min mening fullgoda skäl att ta upp denna fråga till förnyad behandling. Önskvärt vore, att man därvid rådgjorde med personer från olika delar av landet, vilka ha erfarenhet från ifrågavarande område.

Med stöd av det ovan anförda får undertecknad anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet rikta följande fråga:

Anser sig herr statsrådet kunna medverka till att de priser på rotfrukter och grönsaker, som finnas angivna i priskontrollnämndens meddelande nr 525, tagas upp till förnyad prövning och att odlingsbetingelserna och handelsomkostnaderna i olika landsändar därvid beaktas i högre grad än som skett vid utfärdandet av nämnda meddelande?

Denna anhållan bordlades.

§ 23.

Ordet lämnades på begäran till herr **förste vice talmannen**, som anförde: Herr talman! Jag hemställer, att kammarerna ville besluta, att Kungl. Maj:ts

propositioner, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1945/46, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45, och nr 3, angående fortsatt giltighet för förskottsstaten för försvarsväsendet ävensom allmänna förskottsstaterna I och II måtte i nu nämnd ordning uppföras sist på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Denna hemställan bifölles.

§ 24.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

*Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talman-
nen i riksdagens andra kammare och de kammarens
ledamöter, som blivit utsedda att jämte herr talman-
nen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning,
den 12 januari 1945.*

Sedan kammarens plenum denna dag avslutats, sammanträdde med herr talman-
nen de ledamöter av kammaren, som blivit utsedda att jämte herr talman-
nen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning.

Därvid beslöts till en början, att kanslitjänstemännen vid innevarande lag-
tima riksdag skulle utgöras av en notarie, fyra förste stenografer, fjorton ste-
nografer, en förste kanslist och fem kanslist.

Herrar deputerade antogo till

notarie:

förste byråsekreteraren L. Gunnar Britth;

förste stenografer:

tullkontrollören Agnar Michal,

f. d. krigsrådet J. Lennart Norrman,

jur. kand. Magnus D. Hjertstrand och

förste byråsekreteraren Erland N. Dahlén;

stenografer:

kanslisten Ernst H. Wallin,

aktuarien, fil. kand. E. P. Einar Bergendal,

byråchefen, fil. kand. Hans A. Heimbürger,

assessorn, jur. kand. Gunnar Lidbom,

jur. kand. E. Albert Romare,

sekreteraren och ombudsmannen, jur. kand. Anders Norrman,

jur. kand. Göte Fahlin,

kanslisten Vera Karlgren,

förste amanuensen, jur. kand. John W. Löf,

redaktören C. O. Bertil Arborén,

A. Fritiof Klason,

amanuensen, jur. kand. Gustaf A. H. Titz,

fru Signhild Elfner och

sekreteraren, jur. kand. Bengt G. E:son Lindahl;

förste kanslist:

e. o. hovrättsnotarien, jur. kand. Nils G. H. Liliequist; samt

kanslist:

förste telegrafkontrollören A. Helmer Gärdin,

fru Ebba Ihrman,

e. o. byråsekreteraren, fil. kand. J. B. Gösta Welander,
byråsekreteraren, jur. kand. Kjell B. Å. W. Sjöstedt och
Stig A. L. Ekermann.

Åt kanslisten Gärdin uppdrogs att föra kammarens diaries.

Det skulle åligga de hos kammaren anställda kanslisterna att vid behov tjänstgöra jämväl vid diskussionsprotokollet.

Här skulle antecknas, att på särskild anmodan följande tjänstemän redan nämnda dagar inträtt i tjänstgöring hos kammaren, nämligen den 10 innevarande januari Britth såsom notarie samt Wallin och Bergendal såsom stenografer, den 7 januari Liliequist såsom förste kanslist och fru Ihrman såsom kanslist ävensom den 2 januari Gärdin såsom kanslist.

Beträffande därefter vaktbetjäningen beslöto herrar deputerade, att 13 vaktmästare skulle anställas hos kammaren; och antogos därefter till vaktmästare H. E. Emil Eklund, Sven W. Hellborg, Gustaf A. Zeffler, Th. Gustaf Bergman, Lorentz M. Jönsson, J. A. Herman Sundell, Elis W. Älvenstrand, Gösta A. D. Jolsäter, L. Gunnar H. Westman, Knut V. E. Sundell, Carl-Olof Sandberg, R. Artur Domeij och Bo A. E. Björkman.

Till förste vaktmästare förordnades Eklund, och åt Hellborg uppdrogs att ombestyrta utdelning av ankommande postförsändelser.

Här skulle anmärkas, att Eklund, Hellborg och Zeffler redan den 2 samt de övriga vaktmästarna redan den 9 i denna månad börjat tjänstgöra hos kammaren.

Det skulle åligga de antagna tjänstemännen och vaktmästarna att vid behov och i den mån så ske kunde utföra jämväl annan tjänstgöring hos riksdagen.

År och dag som ovan

In fidem
Sune Norrman.

§ 25.

Justerades protokollsutdrag.

§ 26.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herrar *Akerström* och *Nilsson* i Varuträsk, nr 6, angående viss ändring av gällande bestämmelser om kommuns rätt att bevilja sina valda förtroendemän dagtraktamente eller gottgörelse;

herr *Nilsson* i Varuträsk, nr 7, om ändring av gällande grunder för statsbidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler;

herr *Spångberg m. fl.*, nr 8, angående utredning om de erkända sjukkasornas övertagande av kostnaderna för tandvården;

herr *Andersson* i Gisselås *m. fl.*, nr 9, om ökat statsunderstöd åt Svenska naturskyddsföreningen;

herr *Kyling*, nr 10, om rätt för kronojägaren J. E. Gustafsson att för löneklassuppflyttning tillgodoräkna viss tid;

herr *Törnkvist*, nr 11, angående utredning om utsträckning av statens sakrevisions granskningsrätt;

herr *Allard m. fl.*, nr 12, angående utredning om statligt stöd åt s. k. fritidscentra och andra lokaler för fritidsverksamhet;

herr *Paulsen*:

nr 13, om pension åt förra städerskan vid centraltullkammaren i Malmö Anna Maria Ekström; och

nr 14, om årligt understöd åt trädgårds- och parkarbetaren vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut P. Jönsson;

herr *Karlsson* i Grängesberg, nr 15, om pension åt förre skogsarbetaren och kronoarrendatorn P. Persson;

herr *Pettersson* i Hällbacken:

nr 16, om pension åt förre skogsarbetaren och kronoarrendatorn J. A. Eriksson; och

nr 17, om pension åt förre skogsarbetaren och kronoarrendatorn J. A. Pettersson;

herr *Ljungqvist m. fl.*, nr 18, om ersättning åt F. W. S. Holmqvist och C. E. Olsson i anledning av olyckshändelse under fälttjänstövning;

herrar *Eriksson* i Stockholm och *Persson* i Falla, nr 19, om pension åt förre korrekturläsaren å riksdagens tryckeriexpedition E. J. O. Pauli;

herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, nr 20, angående speciallagstiftning i syfte att effektivt hjälpa personer, som skadats under militär beredskapstjänstgöring, samt deras anhöriga;

herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.*, nr 21, om anslag till befrämjande av landsbygdens elektrifiering;

herrar *Nilsson* i Varuträsk och *Åkerström*, nr 22, om viss ändring av gällande grunder för statsbidrag till enskilda skogsägare för skogsdikningar;

herr *Johansson* i Norrfors *m. fl.*, nr 23, angående åtgärder i syfte att bereda ersättning till ägare av tamdjur för skador, som förorsakats av varg och järv;

herr *Gustafsson* i Lekåsa *m. fl.*, nr 24, om inrättande av bonde- och småbrukarskolor; samt

herr *Lindholm*:

nr 25, angående utredning om rätt till en fribiljett för semesterresa åt folkpensionärer och åt deras hustrur, som icke uppnått pensionsåldern; och

nr 26, angående befrielse för folkpensionärer, som leva i eget hushåll, från skyldigheten att erlägga avgift för radiolicens.

Dessa motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.38 em.

In fidem
Sune Norrman.

Tisdagen den 16 januari.

Kl. 11 fm.

§ 1.

Justerades protokollet för den 10 innevarande januari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Härmed intygas att riksdagsman *Ola Isacsson*, född den 8 december 1885 från Norra Åsum, Långebro, sedan den 13 januari 1945 vårdats å härvarande Centrallasarettets medicinska avdelning för en ilsken bronchit och infektion å de översta luftvägarna samt att han till följd därav tillsvidare är oförmögen att inställa sig till riksdagsarbetet.

Kristianstad den 15 januari 1945.

Hans Silwer,

med. dr, las.läk.

Kammaren, som den 10 januari beviljat herr Isacsson ledighet från riksdagsgöromålen t. o. m. den 13 i samma månad, beviljade honom nu fortsatt ledighet tills vidare fr. o. m. den 14 januari.

§ 3.

I enlighet med kammarens därom den 11 innevarande månad fattade beslut företogs nu val av suppleanter i de ständiga utskotten; och anställdes först val av suppleanter i utrikesutskottet.

Därvid avgåvos 180 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Fast*,

» *Liedberg*,

» *Olsson* i Gävle,

» *Ryberg*,

» *Hallén*,

» *Bergvall*,

» *Wallentheim* och

» *Hagberg* i Malmö.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utrikesutskottet.

Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till skrivelse till Konungen med anmälan om samma val.

§ 4.

Anställdes val av suppleanter i konstitutionsutskottet.

Därvid avgåvos 185 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Norén*,

» *Lindmark*,

» *Spångberg*,

» *Edberg*,

» *Jonsson* i Haverö,

» *von Friesen*,

» *Larsson* i Julita,

» *Dickson*,

fru *Björck*,

herr *Hansson* i Skediga,

» *Gustafsson* i Bogla,

» *Hægglom*,

» *Nilsson* i Stockholm,

» *Senander*,

fröken *Nygren* och

herr *Jacobsson* i Igelsbo.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i konstitutionsutskottet.

§ 5.

Företogs val av suppleanter i statsutskottet.

Därvid avlämnades 192 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Mårtensson*,

» *Staxäng*,

» *Hall*,

» *Norup*,

» *Wallentheim*,

» *Malmborg* i Skövde,

» *Viklund*,

» *Holmström*,

» *Lindholm*,

» *Onsjö*,

fru *Alvén*,

herr *Sefve*,

» *Akerström*,

» *Persson* i Stockholm,

» *Hoppe*,

» *Boman* i Kieryd,

» *Pettersson* i Degerfors,

» *Johansson* i Mysinge,

» *Thapper* och

» *Birke*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i statsutskottet.

§ 6.

Vid nu anställt val av suppleanter i bevillningsutskottet avlämnades 187 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Karlsson* i Grängesberg,
» *Henriksson*,
» *Sundström* i Skövde,
» *Andersson* i Dunker,
» *Nilsson* i Kristinehamn,
» *Fröderberg*,
» *Olofsson* i Höganäs,
» *Olson* i Göteborg,
» *Ohlsson* i Kastlösa,
» *Vigelsbo*,
» *Bladh*,
» *Karlsson* i Granebo,
» *Brandt*,
» *Adolfsson*,
» *Forsberg* och
» *Kristensson*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i bevillningsutskottet.

§ 7.

Anställdes val av suppleanter i bankoutskottet.

Därvid avlämnades 174 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Ericsson* i Kinna,
» *Wiberg*,
» *Nilsson* i Landskrona,
» *Persson* i Norrby,
» *Svensson* i Alingsås,
» *Stjärne*,
fru *Humla*,
herr *Fagerholm*,
» *Sköldin*,
» *Nilson* i Spånstad,
» *Persson* i Växjö,
» *Bagge*,
» *Severin* i Stockholm,
» *Persson* i Landafors,
» *Gavelin* och
» *Johansson* i Norrfors.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i bankoutskottet.

§ 8.

Företogs val av suppleanter i första lagutskottet.

Därvid avgavs 170 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

fru *Gustafson*,
 herr *Ljungberg*,
 » *Landgren*,
 » *Gustafsson* i Lekåsa,
 » *Lindahl*,
 » *Rylander*,
 » *Sundström* i Vikmanshyttan,
 » *Sveningsson*,
 » *Andersson* i Mölndal,
 » *Pettersson* i Ersbacken,
 fröken *Öberg*,
 herr *Ljungqvist*,
 » *Skoglund* i Umeå,
 » *Jansson* i Örebro,
 » *Jonsson* i Skutskär och
 » *Svensson* i Vä.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i första lagutskottet.

§ 9.

Vid nu anställt val av suppleanter i andra lagutskottet avlämnades 171 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Holm*,
 » *Hagård*,
 fru *Johansson*,
 herr *Hedlund* i Rådom,
 » *Larsson* i Östersund,
 » *Johnsson* i Stockholm,
 » *Witzell*,
 » *Hästad*,
 fru *Västberg*,
 herr *Carlsson* i Bakeröd,
 » *Andersson* i Eskilstuna,
 » *Andersson* i Gisselås,
 » *Lundberg* i Uppsala,
 » *Holmberg*,
 » *Andersson* i Alfredshem och
 » *Osterman*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i andra lagutskottet.

§ 10.

Anställdes val av suppleanter i jordbruksutskottet.

Därvid avgåvos 166 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Andersson* i Surahammar,
 » *Larsson* i Karlstad,
 » *Gustafson* i Dädesjö,
 » *Pettersson* i Rosta,
 » *Jacobson* i Vilhelmina,
 » *Svensson* i Ljungskile,
 » *Johansson* i Öckerö,

herr *Nilsson* i Göingegården.

» *Andersson* i Hyssna,

» *Andersson* i Hedensbyn,

» *Persson* i Vinberg,

» *Stattin*,

» *Jonsson* i Järvsand,

» *Karlsson* i Stuvsta,

fru *Eriksson* och

herr *Utbult*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i jordbruksutskottet.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 3—10 här ovan omförmälda valen.

§ 12.

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och remitterades därvid

till jordbruksutskottet propositionen, nr 5, angående anslag till bestridande av vissa kostnader för utredning rörande Klingsvallsåns regleringsföretag år 1939 i Malmöhus län;

till behandling av lagutskott propositionerna:

nr 9, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 maj 1941 (nr 243) om rätt för arrendator att bortföra stråfoder m. m.; och

nr 11, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 15 § lagen den 16 maj 1930 (nr 138) om arbetstidens begränsning, m. m.; samt

till bevillningsutskottet propositionen, nr 12, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt.

§ 13.

Föredrogos var efter annan följande på bordet liggande motioner; och hänvisades därvid

till konstitutionsutskottet motionen nr 6 av herrar *Akerström* och *Nilsson* i Varuträsk;

till statsutskottet motionerna:

nr 7 av herr *Nilsson* i Varuträsk; och

nr 8 av herr *Spångberg m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionen nr 9 av herr *Andersson* i Gisselås m. fl.;

till statsutskottet motionerna:

nr 10 av herr *Kyling*;

nr 11 av herr *Törnkvist*; och

nr 12 av herr *Allard m. fl.*;

till bankoutskottet motionerna:

nr 13 och 14 av herr *Paulsen*;

nr 15 av herr *Karlsson* i Grängesberg;

nr 16 och 17 av herr *Pettersson* i Hällbacken;

nr 18 av herr *Ljungqvist m. fl.*; samt

nr 19 av herrar *Eriksson* i Stockholm och *Persson* i Falla;

till behandling av lagutskott motionen nr 20 av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 21 av herr *Ericsson* i Sörsjön *m. fl.*;

nr 22 av herrar *Nilsson* i Varuträsk och *Åkerström*;

nr 23 av herr *Johansson* i Norrfors *m. fl.*; och

nr 24 av herr *Gustafsson* i Lekåsa *m. fl.*; samt

till tillfälligt utskott motionerna nr 25 och 26 av herr *Lindholm*.

§ 14.

Föredrogs den av herr *Thorell* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet Rubbestad, angående bränsletilldelningen för ångbåtstrafiken i Stockholms skärgård.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 15.

Föredrogs den av herr *Svensson* i Ljungskile vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för folkhushållningsdepartementet, angående normalprisen å vissa grönsaker.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 16.

Interpellation. Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr *Svensson* i Alingsås, som anförde: Herr talman! Under de senaste veckorna har genom tidningspressen meddelats en del uppseendeväckande förhållanden beträffande den verksamhet, som bedrivits av det i Älvsborgs län belägna Östads Barnhus. Synnerligen allvarliga missförhållanden synas ha kommit i dagen vid en inspektion, som företagits av statens inspektör för barnavård *m. fl.*

Enligt föreliggande uppgifter företedde elevernas bostadsrum ett synnerligen torftigt intryck. Desamma sägas ha saknat allt, som gör ett rum hemtrevligt och trivsamt. Golven voro otroligt smutsiga och de nakna väggarna illa medfarna. Sängkläderna voro långt ifrån människovärdiga, ombyte av lakan i bäddarna torde icke hava skett under månadtal o. s. v.

Under många år har i orten försports, att förhållandena å ifrågavarande barnhem skulle vara minst sagt otillfredsställande. Någon klarhet i detta avseende har emellertid icke varit möjlig att erhålla förrän missförhållandena blottades vid förut omnämnda inspektion, vilken ägde rum den 21 april 1944. Inspektionen ledde till det resultatet, att såväl barnhusets skola som barninternatet numera avstängts.

Östads Barnhus är en donationsstiftelse av år 1774, och dess högsta myndighet är kungliga Vasaorden. I donationsbestämmelserna finnas föreskrifter angående barnhusets organisation och skötsel. Det är sålunda föreskrivet, att föreståndarbefattningen så att säga skall gå i arv inom viss släkt. Det måste anses vara synnerligen olämpligt, att en person enbart av den omständigheten att han tillhör viss släkt skall anses vara kvalificerad för den ansvarsfulla posten att handhava, vårda och fostra värlösa barn. Vidare har tillämpats

Interpellation. (Forts.)

det systemet, att arrendatorerna delvis betalat sina arrendeavgifter genom att hålla fosterbarn från Östads Barnhus. Bestämmelser innebärande skyldigheter för arrendatorerna att mottaga fosterbarn ha t. o. m. intagits som villkor i arrendekontrakten. Någon prövning av lämpligheten att kunna på ett tillfredsställande sätt handhava uppdraget såsom fosterföräldrar synes icke hava förekommit. Dessa förhållanden kunna ingalunda sägas harmoniera med nutida sociala lagstiftning.

Genom att såväl skolan som internatet nu stängts synes Östads Barnhus nu mist sitt egentliga syfte enligt donationen. Uppenbart är också, att en stiftelse, som vid sin tillkomst för 170 år sedan ansågs framsynt och tidsenlig, så småningom förlorat sitt egentliga värde med hänsyn till utvecklingen på olika områden, och så har också blivit fallet med stiftelsen Östads Barnhus. Den sociala lagstiftningen i vårt land har helt enkelt gjort, att inrättningar av det slag, som här beröras, icke äro önskvärda och icke heller gagna socialvården. Det synes därför vara berättigt att, sedan förutsättningarna för donationsbestämmelserna upphört, åtgärder vidtagas för en undersökning om hur med donationen skall förfaras. Att statsmakterna ingripa på ett effektivt sätt beträffande en donationsstiftelse sådan som Östads Barnhus synes vara så mycket mera berättigt som stiftelsen lyder under kungliga Vasaorden. Det är med hänsyn till föreliggande omständigheter synnerligen önskvärt att ett ingripande sker, som medför att en allsidig utredning kommer till stånd beträffande donationens framtida användning.

I detta sammanhang vill jag också framhålla nödvändigheten av att en blivande utredning även bör omfatta arrendatorernas förhållanden och hur med arrendegårdarna skall förfaras. Under Östads Barnhus finnas nämligen närmare 100-talet arrendegårdar. Arrendegårdarna ha i de flesta fall gått i »arv» från far till son under flera generationer. De ha undan för undan förbättrat gårdarna, nyodlat och skapat värden genom idogt arbete. De hus som finnas på arrendegårdarna ha arrendatorerna själva uppfört och bekostat. Enda vederlaget som lämnats har varit, att arrendatorerna haft rätt att för ändamålet taga virke på rot i skogen. Kostnaderna för trädens fällande, för framforslandet av virket ur skogen, för detsammes förädling samt för husens uppförande ha arrendatorerna själva fått vidkännas. Arrendatorerna själva hoppas nu, att statsmakterna måtte vidtaga åtgärder som medföra, att även deras ställning kommer till omprövning. Så gott som samtliga arrendatorer ha förklarat sig villiga att friköpa sina arrendegårdar. Det kan också anses vara rätt och billigt med hänsyn till föreliggande omständigheter och det arbete, som såväl de nuvarande arrendatorerna som deras företrädare nedlagt för arrendegårdarnas förbättring, att framställningen i fråga tages under allvarlig och välvillig omprövning. Även detta spørsmål är utan tvivel en social fråga av icke ringa betydelse. Det gäller ju, som nämnts, närmare 100-talet arrendegårdar, å vilka äro bosatta omkring 500 personer, vilkas framtid är helt beroende på de åtgärder, som nu kunna komma att vidtagas.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får jag vördsammast anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Ännar statsrådet vidtaga åtgärder och medverka till att donationsstiftelsen Östads Barnhus' framtida verksamhet liksom också de under stiftelsen lydande arrendatorernas önskan att få friköpa sina arrendegårdar kommer till ingående omprövning?

Denna anhållan bordlades.

Andra kammarens protokoll 1945. Nr 2.

§ 17.

Justerades protokollsutdrag.

§ 18.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Persson* i Stockholm *m. fl.*, nr 27, om viss ändring i 2 § lagen om församlingsstyrelse i Stockholm;

herrar *Forsberg* och *Sundström* i Vikmanshyttan, nr 28, om dagarvode till nämndeman vid tingssammanträde;

herr *Lövgren m. fl.*, nr 29, om lönereglering för föreståndarinnor vid nomadskolehem;

herr *Pettersson* i Ersbacken, nr 30, om ändrade grunder för ersättning till kommuner för byggande av tjänstebostäder åt folkskollärare;

herr *Hansson* i Skediga, nr 31, om ändrade grunder för kristillägg åt statens befattningshavare;

herr *Brandt m. fl.*, nr 32, angående utredning rörande säsongarbetslösheten inom sågverksindustrien m. m.;

fru *Nordgren*, nr 33, angående införande i skattelagstiftningen av rätt för vissa förvärvsarbetande kvinnor att vid inkomsttaxering åtnjuta avdrag för viss kostnad för hemhjälp;

fröken *Andersson m. fl.*, nr 34, angående utredning om ändrade grunder för beskattningen av äkta makar;

herr *Jonsson* i Skutskär, *m. fl.*, nr 35, angående ändring i gällande bestämmelser om familjeavdrag för husföreståndarinna vid inkomsttaxering;

herr *Hall m. fl.*, nr 36, angående förhöjt dagtraktamente åt kommunvalda ledamöter i beskattningsnämnder;

fru *Rönn-Christiansson* och herr *Hagberg* i Luleå, nr 37, om avskaffande av allmänna omsättningsskatten;

herr *Lindahl m. fl.*, nr 38, om pension åt förre kronoarrendatorn J. Nilsson;

herr *Lindahl m. fl.*, nr 39, om pension åt förre kronoarrendatorn K. A. Lindberg;

herr *Hansson* i Skediga, nr 40, angående höjning av pensionsåldern för statens befattningshavare;

fru *Nordgren*, nr 41, om ändring i gällande kyrkolagstiftning rörande kyrkas upplåtande för annat ändamål än gudstjänst;

herr *Hansson* i Skediga, nr 42, om höjning av den övre åldersgränsen för inträde i erkänd sjukkasse;

herr *Rylander m. fl.*, nr 43, angående inskränkning av makes förfoganderätt i fråga om försäkringsavtal, avseende makarnas eller endera makens liv;

herr *Persson* i Svensköp, nr 44, angående utredning om förekommande älgskador å växande skog m. m.;

herr *Vigelsbo m. fl.*, nr 45, angående ändring i gällande bestämmelser om förvaltningen av statens arrendeegnahem;

fru *Nordgren*, nr 46, angående utredning om åtgärder för drunkningsolyckornas bekämpande;

herr *Sköldin m. fl.*, nr 47, angående utredning om vissa åtgärder i samband med den inom produktionslivet pågående rationaliseringen;

herr *Wallentheim m. fl.*, nr 48, angående åtgärder för ökad social allmänbildning och upplysningsverksamhet för kommunala förtroendemän och tjänstemän;

herr *Nilsson* i Stockholm *m. fl.*, nr 49, angående åtgärder för planläggning av det fortsatta utredningsarbetet på socialpolitikens och socialvårdens område; och

herr *Severin* i Gävle *m. fl.*, nr 50, angående undersökning beträffande landsbygdens bostadsstandard.

Dessa motioner bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 12.30 em.

In fidem

Sune Norrman.